

Aktuální informace

Ústavu zdravotnických informací a statistiky
České republiky

Praha 21.9.2004

58

Tuberkulóza v Evropě v letech 1995 - 2001 na základě výsledků Surveillance of Tuberculosis in Europe - EuroTB

EuroTB je dozorovací síť založená v roce 1996, řízená jednotně Institutem de Veille Sanitaire (InVS) ve Francii a Royal Tuberculosis Association (KNCV) v Holandsku, finančně podporovaná Evropskou komisí (DG-SANCO). Cílem EuroTB je přispět ke zlepšení dohledu nad kontrolou tuberkulózy v evropském WHO regionu prostřednictvím poskytování validních a srovnatelných informací o epidemiologické situaci TBC. EuroTB vydává každoročně zprávu „Surveillance of Tuberculosis“ o epidemiologické situaci TBC v Evropě, která vychází z informací dobrovolně poskytnutých národními koordinátory z 51 země evropského WHO regionu. Data za ČR předává ÚZIS ČR ve spolupráci s Národní jednotkou dohledu nad TBC. Z publikace „Surveillance of Tuberculosis“ je připravena tato Aktuální informace.

V roce 2001 bylo hlášeno 390 534 případů tuberkulózy v zemích evropského WHO regionu (10,2 % všech hlášení, která shromáždila celosvětová WHO), tyto země se vyznačují velkými rozdíly v míře nemocnosti a jsou proto rozděleny do tří oblastí:

- země Západu s průměrnou mírou hlášenosti 11 případů na 100 tis. obyvatel (15 zemí EU, Andora, Island, Izrael, Malta, Monako, Norsko, San Marino a Švýcarsko). Nejnižší míru hlášenosti v této skupině mělo Švédsko (4 případy na 100 tis. obyvatel), nejvyšší Portugalsko (48 případů na 100 tis. obyvatel),
- země Východu s průměrnou mírou hlášenosti 92 případy na 100 tis. obyvatel (15 nově nezávislých států bývalého Sovětského svazu). V rámci této skupiny byla situace nejzávažnější v Kazachstánu (194 případy na 100 tis. obyvatel), naopak nejpříznivější v Arménii (37 případů na 100 tis.). Je to skupina s největšími rozdíly v míře hlášenosti mezi jednotlivými zeměmi,
- země Středu s průměrnou mírou hlášenosti 41 případ na 100 tis. obyvatel. K zemím Středu patří 13 zbývajících států (Albánie, Bosna & Hercegovina, Bulharsko, Chorvatsko, Česká republika, Maďarsko, Makedonie, Polsko, Rumunsko, Srbsko & Černá Hora, Slovensko, Slovinsko, Turecko). ČR měla ve skupině nejnižší míru hlášenosti (13 případů na 100 tis. obyvatel) a podle tohoto hlediska by patřila mezi země Západu. Nejvyšší míru hlášenosti mělo mezi zeměmi Středu Rumunsko (136 případů na 100 tis. obyvatel) a Bosna & Hercegovina (63 případů na 100 tis. obyvatel).

V letech 1995 - 2001 klesala v zemích Západu nemocnost průměrně ročně o 3,6 %, výjimkou bylo Dánsko, Izrael, Norsko a Velká Británie, kde TBC nemocnost rostla hlavně v důsledku případů onemocnění mezi „v cizině narozenými“.

V zemích Středu klesal počet případů na 100 tis. obyvatel ročně o 4 - 6 % v sedmi zemích, v Albánii a Makedonii pouze o 2 %, nemocnost se stabilizovala v Bosně a Hercegovině. Naproti tomu míra nemocnosti rostla o 5% ročně v Bulharsku a Rumunsku.

V zemích Východu byla nemocnost v roce 2001 o 62 % vyšší než v roce 1995 s průměrným ročním růstem 6 – 12 % ve většině zemí, přičemž tempo růstu bylo nižší v posledních letech.

V zemích Západu bylo nejvíce nemocných ve věkové kategorii nad 65 let (23 % případů), v zemích Středu kromě Rumunska bylo 25 % nemocných rovněž v této věkové skupině, zatímco v zemích Východu dosahovala nemocnost vrcholu ve věkové skupině 24 - 44 let (43 % případů). Poměr nemocných mužů a žen se pohyboval v rozmezí 1 : 1,6 na Západě a 1 : 2,4 na Východě. V zemích Západu se 32 % případů vyskytlo mezi cizinci a u 18 % případů nebyla známa země původu nemocného. Celkově 89 % případů bylo nově hlášených. Ve 39 zemích, které užívají plicní klasifikaci, plicní TBC představovala 71 % případů na Západě, 87 % v zemích Středu a 83 % v zemích Východu. Mezi 10,5 případy AIDS na 100 tis. obyvatel byla nejčastěji diagnostikována právě TBC (23 % v průměru v evropském WHO regionu, 75 % z těchto informací pocházelo ze zemí Východu).

Reprezentativní data k zjišťování rezistencí byla poskytnuta 24 zeměmi. Mezi případy hlášenými v roce 2001 byla vysoká primární multi-rezistence (MDR) v Pobaltských státech (8 - 14 %) a Izraeli (6 %), mnohem nižší potom ve zbývajících zemích Západu a Středu.

TBC incidence ve většině zemí Západu a Středu stále klesá a rezistence na antituberkulotika zůstává relativně nízká, a to zejména v zemích, které danou problematiku sledují a poskytují reprezentativní údaje. Znamená to, že kontrola TBC je účinná. Na rizikovou populaci jako jsou migranti z oblastí s vysokou incidencí bude třeba zaměřit pozornost a podrobovat ji preventivním vyšetřením.

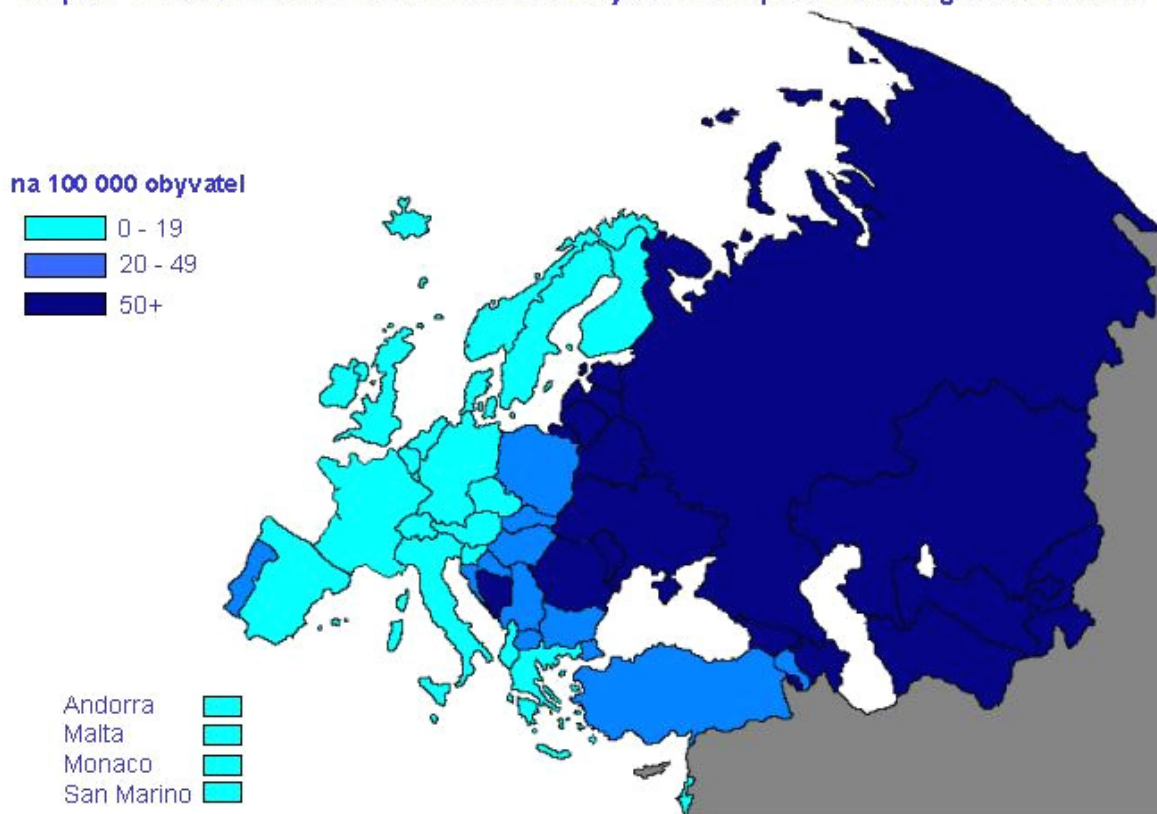
V zemích Východu rostoucí počet hlášení ukazuje jednak na zvyšující se incidenci onemocnění, jednak na zlepšující se detekci případů a větší kompletnost reportingu hlavně v důsledku pokračujícího zavádění DOTS strategie. Vysoká úroveň rezistence, chudé výsledky léčby a očekávaná exploze mezi HIV pozitivními to vše volá po naléhavé akci za účelem přizpůsobení a zesílení TBC kontroly v zemích Východu.

Česká republika patří k zemím Středu, kde bylo v roce 2001 hlášeno celkem 78 024 případů TBC onemocnění (z toho v ČR pouze 1 350), přitom 39 % hlášených případů pocházelo z Rumunska a 24 % z Turecka. Průměrná míra hlášenosti byla 41 případů na 100 tis. obyvatel, přičemž nejnižší byla v České republice (13), Albánii (18) a Slovinsku (19), naopak vyšší než 50 byla v Rumunsku (136) a Bosně & Hercegovině (63). Celkově byla hlášenost v průměru v roce 2001 o 9 % nižší než v roce 1995, což znamenalo meziroční pokles 1,6 %.

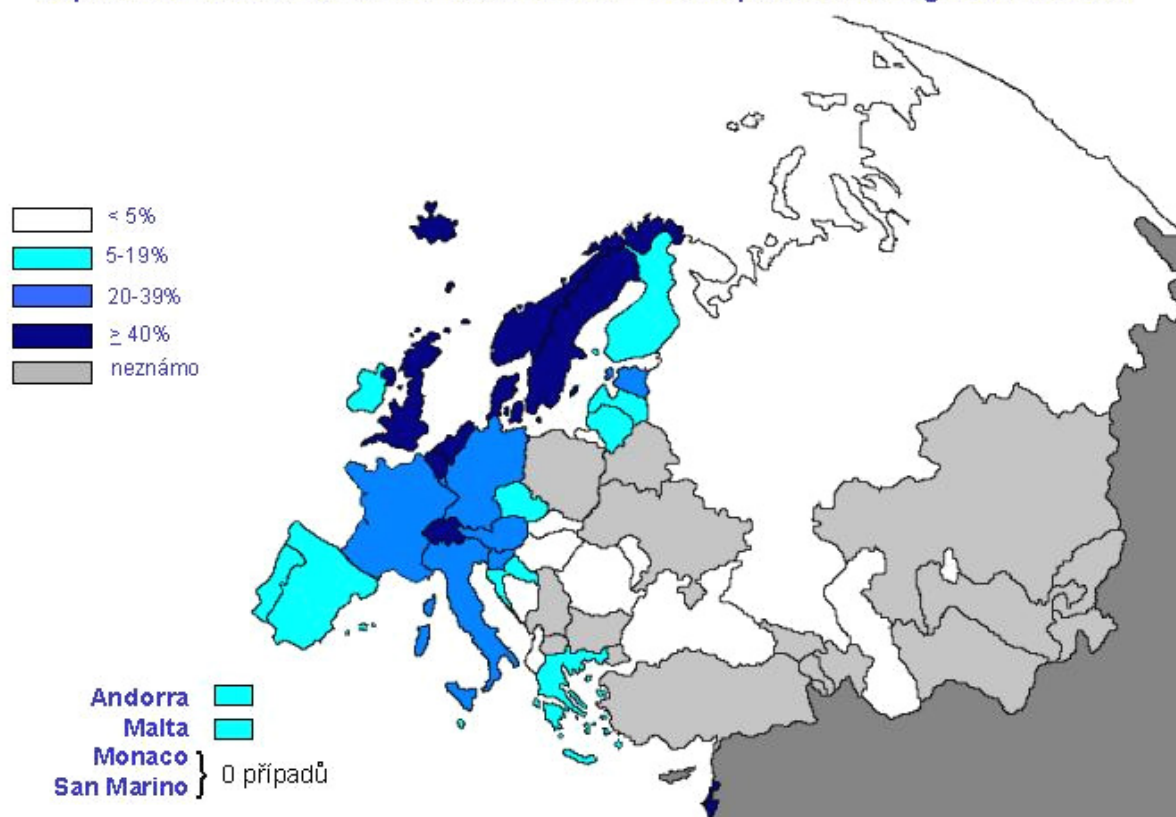
Data evropského TB šetření ukazují, že kontrola nad TBC v zemích Západu a Středu je efektivní, ale ne vždy bylo dosaženo zamýšlených léčebných výsledků. Pozornost se bude muset zaměřit zejména na země s neklesající incidencí a na rizikové skupiny osob. Situace v zemích Východu volá po velké akci k posílení TBC kontroly především s ohledem na explozi HIV, která v minulých letech zhoršila v některých zemích epidemiologickou situaci TBC.

Vypracovala: Ing. Alena Ondračková

Mapa 1. Hlášená TBC onemocnění na 100 000 obyvatel v evropském WHO regionu v roce 2001

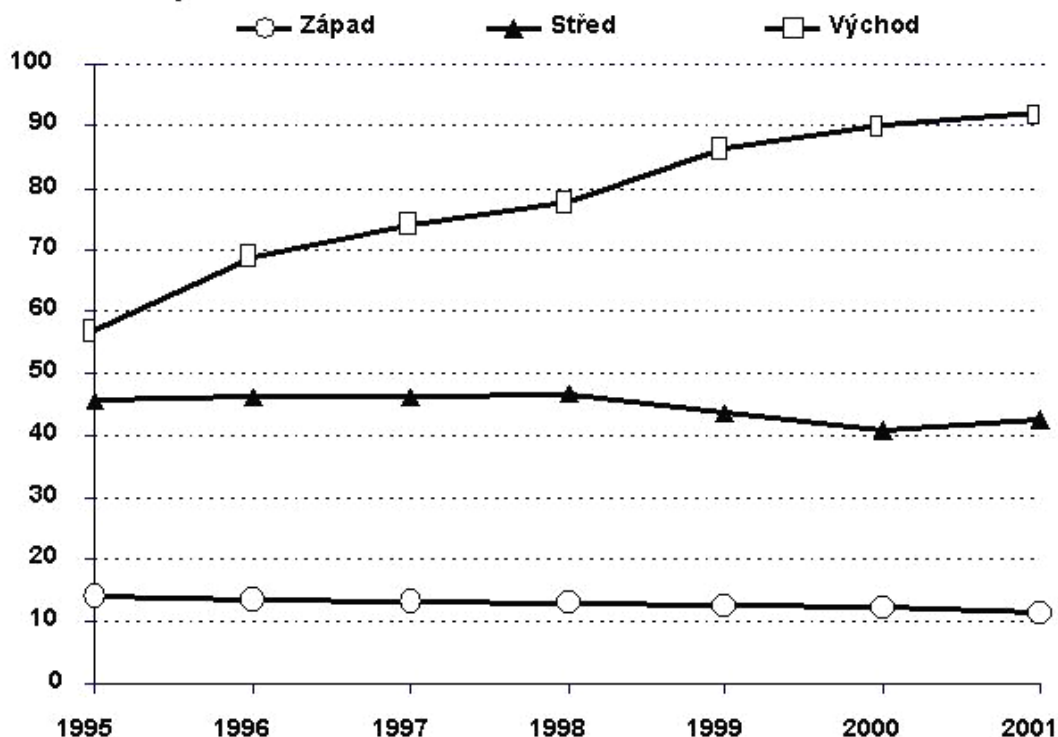

Mapa 2. Podíl cizinců na TBC onemocněních v zemích evropského WHO regionu v roce 2001

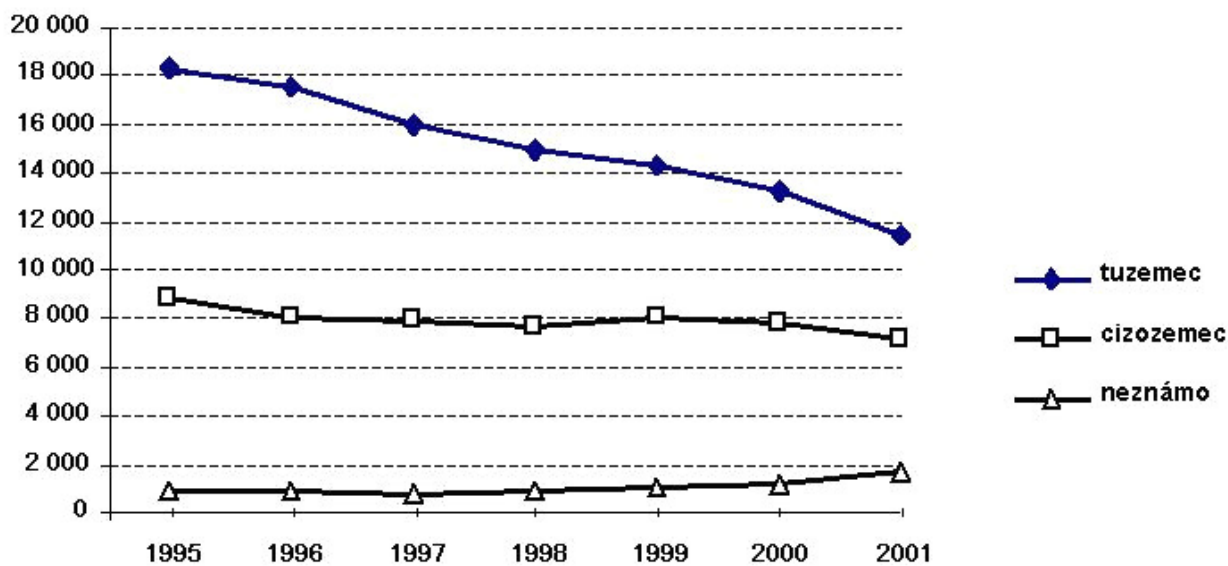

Vývoj TBC nemocnosti v zemích evropského WHO regionu,
v letech 1995-2001

na 100 000 obyvatel

Vývoj TBC nemocnosti podle země původu nemocného v zemích Západu*
evropského WHO regionu v letech 1995 - 2001

* Austria, Belgium, Denmark, Finland, France, Germany, Iceland, Netherlands, Norway, Sweden, Switzerland